

NOTAT

Til: Styret
Fra: Rektor

Om: Politikk for forvaltning av immateriell eiendom (IP) - felles nasjonale retningslinjer

Tilråding:

1. Styret slutter seg til "Felles rettighetspolitikk for Norges universiteter", jf vedlegg 1.
2. Styret tar rektors orientering om videre framdrift med NTNUs egen politikk for immateriell eiendom og foreløpig plan for implementering av politikken til orientering."

Bakgrunn

Som en følge av fjerning av lærerunntaket i "Loven om arbeidstakeroppfinneleser" i 2003, har universitetene fått rettigheter på tilsvarende måte som andre arbeidsgivere når det gjelder eierskap til resultater skapt av sine arbeidstakere. For å legge et godt grunnlag for egen forvaltning av denne rettigheten har NTNU blant annet utarbeidet "Veiledning for nyskaping" og har etablert NTNU Technology Transfer AS (TTO) som NTNUs støtteapparat for kommersialisering av forskningsresultater.

Styresak 32/07, "NTNU Technology Transfer AS – oppfølging av ekstern evaluering og styrking av finansiell handlekraft" behandlet i NTNUs styre 11. mai 2007, refererte blant annet til den eksterne evalueringen av TTO (høsten 2006) som viste at kunnskap om intellektuelle rettigheter er relativt liten blant NTNUs forskere. Styret ble videre informert om arbeidet med å videreutvikle NTNUs IP-politikk og om den pågående nasjonale samordningen av universitetene på dette området. Den foreliggende styresaken redegjør for dette arbeidet.

Rektor oppnevnte i januar 2007 en arbeidsgruppe med mandat å utvikle utkast til IP-politikk for NTNU. Arbeidsgruppen (heretter benevnt IP-utvalget) har følgende medlemmer:

Prorektor Astrid Læg Reid(leder)
Dekanus Katrine Skretting
Dekanus Bjørn Hafskjold
Dekanus Ingvald Strøm men
IPR-sjef Knut Jørgen Egelie(TTO)
Eivind Andersen(TTO)
Per Anders Eidem(DION)

Rådgiver Kirsti Jensen
Martin Aspehaug(studentrep.)
Seniorrådgiver Morten Øien (som også har fungert som gruppens sekretær)

Omtrent samtidig tok rektor et initiativ; gjennom det nasjonale rektormøtet, til å sette forvaltning av immateriell eiendom på dagsorden nasjonalt.

På nasjonalt rektormøte 11. mai 2007 ble det oppnådd enighet om at en skulle anmode Norges Forskningsråd (NFR) om å fungere som tilrettelegger for utarbeidelse av felles retningslinjer. NFR fulgte opp denne utfordringen, jf rådets brev av 15. mai 2007, som følger dette notatet som vedlegg 1. NFR framhever betydningen av at universitetene har et minimumsgrunnlag for tilnærmet lik opptreden mot eksterne samarbeidspartnere og oppdragsgivere og at det bør skapes en felles plattform for tilnærmet lik behandling av – og like vilkår for – ansatte ved alle universitetene.

Universitetene og teknologioverføringsenhetene ved disse oppnevnte deretter sine representanter til en arbeidsgruppe som skulle utarbeide et forslag til felles retningslinjer. NTNU oppnevnte seniorrådgiver Morten Øien som sin representant i gruppen. NTNU Technology Transfer AS var representert ved IPR-sjef Knut J. Egelie.

Arbeidsgruppen fremla sitt anbefalte forslag for Forskningsrådet (NFR) i oktober 2007. NFR sendte deretter den påfølgende måned ut forslaget til institusjonene v/rektorene for tiltredelse/vedtakelse ved hvert enkelt universitet, se vedlegg 2. Det er disse retningslinjene NTNUs styre bes tiltre i denne sak.

Retningslinjene er ment å skulle utgjøre ”stammen” i den enkelte virksomhets egen politikk på samme område. Universitetet i Oslo (UiO) vedtok sin egen IP-politikk allerede høsten 2004. Institusjonene og den nasjonale arbeidsgruppen har under sitt arbeid hatt god tilgang til og bygget på UiOs utarbeidede dokumenter og erfaringer.

Arbeidet med en institusjonell IP-politikk for NTNU – veien videre

NTNU arbeider med et utkast til IP-politikk for NTNU som utdyper og videreutvikler elementene i ”Felles rettighetspolitikk for Norges universiteter”. Utkastet har vært forelagt dekanmøtet til en første diskusjon og vil bli videreutviklet gjennom en rekke arbeidsseminarer med fagmiljøene for å sikre god forankring hos og involvering av våre ansatte. Det tas sikte på at et anbefalt utkast skal legges frem til styret til vedtakelse før sommeren. Parallelt vil det i løpet av 2008 arbeides med å utvikle viktige delområder under IP-politikken, herunder

- Eksternfinansiert virksomhet. NTNUs standardkontrakter for eksternfinansiert samarbeid skal gjennomgås og oppdateres. NTNUs håndtering av intellektuell eiendom i forbindelse med samarbeidsavtaler med eksterne samarbeidspartnere skal detaljeres.
Prosess: arbeidsgruppe.
- Veiledning for nyskaping. Dokumentet skal revideres i samsvar med gjeldende politikk.
- Arbeidsavtaler. Gjeldende avtaleverk skal gjennomgås og oppdateres.
Prosess: arbeidsgruppe.
- Håndtering av interessekonflikter. Retningslinjer skal utarbeides med utgangspunkt i ”Etske retningslinjer for statstjenestemenn”.
Prosess: arbeidsgruppe og styringsgruppe.

Vurdering

”Felles rettighetspolitikk for Norges universiteter” bygger på grunnprinsippet om at ”Resultater som er skapt eller blitt til ved universitetene eller frembrakt helt eller delvis med universitetenes ressurser, er universitetets eiendom”. Dette prinsippet er sentralt for at universitetet skal kunne forvalte sitt ansvar for egen kunnskapsproduksjon som grunnlag forskning og forskningssamarbeid samt for utdanning og formidling. Og prinsippet legger til rette for at universitetene skal kunne ta ansvar for at resultater skapt med finansiering fra offentlige midler skal komme samfunnet til nytte gjennom bredest mulig kommersiell utnyttelse. Utnyttelse på flest mulig bruksområder er viktig fordi et forskningsresultat kan ha mange ulike anvendelser.

Et godt eksempel fra NTNU er vår brede forskningsinnsats på CO₂-rensing. Her har vi mange teknologier under utvikling, og flere av disse kan brukes til mer enn å rense CO₂ fra et gasskraftverk, eksempelvis rensing av avgass fra kullkraft, renseanlegg på tankskip og rensing av anestesigass under narkose. Hver anvendelse krever et dedikert utviklingsløp fra forskning til forretning – og dermed verdiskapning for samfunnet. På NTNU har vi flere eksempler på at videreutviklingen av en oppfinnelse innenfor ett bruksområde har stagnert fordi bedriften som eide rettighetene hadde et annet forretningsfokus. Dessverre har vi også erfart at forskningsresultater blir lagt i skuffen av konkurransemessige hensyn som del av et strategisk spill. Ved å la universitetene eie sin egen IP øker sannsynligheten for at flere forskningsresultat blir foredlet til økt konkurransekraft hos de samarbeidende bedriftene gjennom lisensavtaler og effektiv teknologioverføring. Dess flere bedrifter som på denne måten får bruksrett til samme oppfinnelse eller teknologi, gjerne eksklusive rettigheter innenfor de ulike bedriftenes respektive forretningsområder, dess større nytteverdi for samfunnet vil forskningsresultatene gi.

Innenfor et slikt prinsipp kan samarbeidspartneres behov for å beskytte kommersielle rettigheter og egne investeringer ivaretas gjennom lisensieringsavtaler. Slike avtaler kan, når partene gjennom forhandlinger blir enige om det, utformes slik at de gir partneren like sterke utnyttelsesrettigheter innenfor eget bruksområde som eierskap til rettighetene.

I den praktiske utøvelse av vår rettighetspolitikk vil vi åpne for en fleksibilitet som gjør at vi kan tilpasse avtalene til den konkrete samarbeidssituasjonen. For eksempel vil det være naturlig at forskning fullfinansiert av en samarbeidspartner, der forskningen i hovedsak bygger på bakgrunnskunnskap fra partneren behandles på en annen måte enn forskning med offentlig finansieringsbidrag som bygger på NTNUs egen bakgrunnskunnskap. Gjennom arbeidsseminarene vil vi avklare de behov våre fagmiljøer har for slike tilpasninger, og samordne dette.

Norges Forskningsråd arbeider denne våren med en høringsprosess der interessentene er invitert til å uttale seg, med sikte på å få plass nasjonale retningslinjer. Vi forventer at resultatet av dette arbeidet vil bli reflektert i regjeringens innovasjonsmelding som kan bli ferdigstilt i vår. Det er viktig i denne sammenheng at universitetene framstår med en felles plattform for sin rettighetspolitikk. Siden vi ikke kan legge fram NTNUs ferdige rettighetspolitikk før på forsommeren, mener rektor at det er viktig å skape denne felles plattformen gjennom at styret slutter seg til den utarbeidede felles rettighetspolitikken nå.

Vedlegg:

[1: Felles rettighetspolitikk for Norges universiteter](#)

[2: Brev fra NFR 16.05.2007 til universitetene vedr. Utvikling av felles IPR-policy](#)